

**YOSHLARDA HUQUQIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING
IJTIMOIY VA MA'NAVIY OMILLARI.**

Kubayeva Shoira Toshmurodovna

*Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari
universiteti Samarqand
filiali Gumanitar va ijtimoiy fanlar kafedrasida dotsenti*

Xoliqulova Shahlo Sherzod qizi

*Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari
universiteti Samarqand
filiali III bosqich talabasi*

ANOTATSIYA.

Ushbu maqolada yoshlarda huquqiy madaniyatni shakllantirish masalasi tahlil qilingan. Yosh avlodning huquqiy ongini rivojlantirishda ijtimoiy va ma'naviy omillarning roli yoritilgan. Huquqiy madaniyat tushunchasi, uning asosiy unsurlari va jamiyatdagi ahamiyati keng muhokama qilingan. Ijtimoiy omillar sifatida ta'lim tizimi, oila tarbiyasi va ommaviy axborot vositalarining ta'siri tahlil etilgan. Ma'naviy omillarga milliy qadriyatlar, din va axloqiy tarbiyaning huquqiy ongni shakllantirishdagi o'rnini ko'rsatib berilgan. Maqolada huquqiy madaniyatni rivojlantirish yo'lidagi muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: huquqiy madaniyat, huquqiy ong, yoshlar va huquqiy tarbiya, ijtimoiy omillar, ma'naviy omillar, huquqiy savodxonlik, milliy qadriyatlar.

Yoshlar jamiyatning etakchi kuchi va kelajak egalaridir. Bugungi kunda maktablarda, oliygozlarda ta'lim - tarbiya olayotgan farzandlarning qay darajada bilim olishi va mutaxassislikka ega bo'lishi, yaqin kelajakda davlat va jamiyat hayotining taraqqiyotiga ta'sir ko'rsatishi oydek ravshan. Aynan zamon talablari va mamlakatimizning ilg'or va rivojlangan davlatlar qatoridan joy olishi, ya'ni jahon hamjamiyatining tenghuquqli a'zosi sifatida tarakkiy topishiga asos sifatida joriy yil 30-aprel kuni o'tkazilgan O'zbekiston Respublikasi referendumida umumxalq ovozi berish yo'li bilan qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasida ham inson qadri, uning huquq va erkinliklari hamda burchlari, shuningdek inson hamda fuqaroning huquq va erkinliklari kafolatlangan. Barcha davlatlar ham hozirgi tez o'zgarib borayotgan va shiddat bilan rivojlanayotgan zamon talablariga tayyor turgan yoshlarni tarbiyalab borishga jiddu-jahd qilmoqda. Jamiyat taraqqiyoti va barqarorligini ta'minlashda fuqarolarning huquqiy madaniyat darajasi muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, yosh avlodning huquqiy ongini shakllantirish va

rivojlantirish ijtimoiy hayotning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Bu borada ijtimoiy va ma'naviy omillardan hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Huquqiy Madaniyat tushunchasi. Huquqiy madaniyat har bir jamiyat ijtimoiy taraqqiyotining muhim ko'rsatgichidir. Demokratik huquqiy davlatni shakllantirishda shaxs, davlat va jamiyat huquqiy madaniyatini yuksaltirish ustun ahamiyat kasb etadi. Huquqiy madaniyat – bu shaxsning huquqiy bilimlari, huquqqa nisbatan ongli munosabati, qonunlarga rioya qilish malakasi hamda huquqiy qadriyatlarni qadrlashidan iborat. Huquqiy madaniyat nafaqat qonunlarni bilish, balki ularga hurmat bilan yondashish, ularni amalda qo'llay olish qobiliyatini ham o'z ichiga oladi. Yoshlarda huquqiy Tarbiya dolzarbligi. Huquqiy tarbiya-bu jamiyat a'zolari madaniyati va ongiga huquqiy bilimlarni turli ta'sir vositalari orqali uzluksiz singdirib boorish jarayonini ifodalovchi tushuncha. Huquqiy tarbiya keng ma'noda, jamiyat a'zolarining huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini shakllantirish, shaxs ongiga uning huquq va burchlarini singdirish jarayonini anglatadi. Yoshlar jamiyatning eng faol qatlami sifatida davlat va jamiyat rivojida muhim o'rin tutadi. Yoshlarning huquqiy madaniyatini shakllantirish ularning kelajakda huquqbuzarlikdan tiyilishi, o'z huquqlarini himoya qilish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. O'zbekistonning milliy qonunchiligida ham yosh avlodni huquqiy tarbiyalash va huquqiy savodxonligini oshirish masalasiga alohida e'tibor qaratilgan. Xususan, "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi qonun va Prezident qarorlari bu boradagi asosiy huquqiy asosni tashkil etadi. Ijtimoiy Omillar 1. Ta'lim tizimi: Maktab va oliy ta'lim muassasalarida huquqiy fanlarning o'qitilishi yoshlarning huquqiy bilimlarini oshirishga xizmat qiladi. Huquqiy treninglar, seminarlar va davra suhbatlari o'quvchilarning huquqiy madaniyatini shakllantirishda muhim vositadir. 2. Oila tarbiyasi: Oila – shaxsni ijtimoiylashtirishning birlamchi muhitidir. Ota-onaning huquqiy savodxonligi farzandlarning huquqqa nisbatan munosabatiga ta'sir qiladi. Oilada o'zaro hurmat va qonunlarga rioya qilish odatlarini shakllantirish muhimdir. 3. Axborot vositalari: Televizor, radio, internet va ijtimoiy tarmoqlar yoshlarning huquqiy ongini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Huquqiy mavzudagi ko'rsatuvlar va materiallar yoshlarning huquqiy savodxonligini oshiradi. Ma'naviy Omillar. 1. Milliy qadriyatlar: Milliy an'ana va qadriyatlar huquqiy madaniyatni shakllantirishning muhim omillaridan biridir. Adolat, halollik, odillik kabi ma'naviy qadriyatlar yoshlarning huquqiy ongiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. 2. Din va axloq: Din va axloqiy tarbiya qonunlarga rioya qilishning ma'naviy asosini tashkil etadi. Dinlar, odatda, qonunlarga hurmat qilishni targ'ib qiladi. 3. Ijtimoiy adolat: Adolatli jamiyatda yashash hissi yoshlarning qonunlarga bo'lgan ishonchini oshiradi va huquqiy madaniyatning mustahkamlanishiga xizmat qiladi. Muammolar va Yechimlar. Yoshlar orasida huquqiy savodxonlikni oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar yetarlicha rivojlanmagan joylarda quyidagi muammolar kuzatilishi mumkin: Huquqiy

bilimlarning yetishmasligi. Oilada huquqiy tarbiyaning zaifligi. Ijtimoiy tarmoqlarda noto‘g‘ri ma‘lumotlarning keng tarqalishi. Bu muammolarni hal qilish uchun: Maktablarda huquqiy ta‘limni takomillashtirish, Yoshlar bilan muloqotda innovatsion usullarni qo‘llash, Huquqiy bilimlarni ommalashtirishda ijtimoiy tarmoqlardan samarali foydalanish muhimdir. Yoshlarda huquqiy madaniyatni shakllantirish ijtimoiy barqarorlik va qonun ustuvorligini ta‘minlashning asosiy omillaridan biridir. Bunda ta‘lim muassasalari, oila, ommaviy axborot vositalari va milliy qadriyatlarining uyg‘unligi muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. Karimov I.A. “Yuksak ma‘naviyat – yengilmas kuch.” T.: Ma‘naviyat, 2008.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish to‘g‘risida”gi Qarori, 2019 yil.
4. Qodirov A. “Huquqiy madaniyat asoslari.” T.: Adolat nashriyoti, 2015.
5. Rasulov R. “Yoshlarda huquqiy ongni shakllantirishning dolzarb masalalari.” Ilmiy maqola, 2020.
6. Abdullayev A. “Oila va jamiyatda huquqiy tarbiya.” T.: O‘qituvchi nashriyoti, 2017.